

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України
Міністерства соціальної політики України
доктору наук з державного управління,
професору Войтович Р.В.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління Бульби Володимира Григоровича на дисертаційну роботу Шкуропата Олександра Васильовича «Антикорупційна політика у сфері земельних відносин: історико-теоретичний аналіз», представлену до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління

1. Актуальність обраної теми дослідження

Масштаби поширення корупції та глибина її проникнення в усі сфери державного управління, економічних і суспільних відносин залишаються найбільшою загрозою для соціально-економічного розвитку, безпеки і суверенітету України. У світовому Індексі сприйняття корупції (CPI) за 2017 рік, який укладений міжнародною антикорупційною організацією Transparency International, Україна серед 180 країн світу посіла 130 місце, з кількістю 30 балів із 100 можливих.

У Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020", яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України, земельна та антикорупційна реформи визнані одними із основних реформ віднесених до вектору розвитку і безпеки.

У зв'язку з цим, питання вдосконалення механізмів, інструментів та засобів подолання корупції в системі державного управління сферою земельних відносин, які досліджуються у дисертаційній роботі О.В. Шкуропата, нині набуває надзвичайної актуальності і своєчасності з точки зору як теорії, так і практики державотворення.

Крім цього, важливо відзначити, що актуальність та практичну значимість роботи підтверджує також той факт, що дисертаційна робота тісно пов'язана з науково-дослідною роботою Національної академії державного управління при Президентові України, у якій здобувач брав участь. У рамках цих тем дисертантом, як виконавцем, було визначено концептуальні засади антикорупційної політики в сфері земельних відносин та її вплив на суспільний розвиток, проаналізовано сучасний стан державного управління сферою

земельних відносин з наявними суперечностями, ризиками, антагонізмами, запропоновано шляхи зняття ризиків.

2. Ступінь обґрунтованості сформульованих у дисертації наукових положень, висновків, рекомендацій та їх достовірність

Ступінь обґрунтованості й достовірності результатів здобувача підтверджується: методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; системним аналізом теоретичного матеріалу; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваної системи; широтою та різноманітністю теоретичної бази.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації мають достатнє теоретичне, методологічне й емпіричне обґрунтування. Це обумовлено значною кількістю проаналізованих здобувачем наукових праць різних галузей знань, нормативно-правових та інших офіційних документів щодо політико-управлінських відносин, національного та зарубіжного досвіду правового регулювання у цій сфері, апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях, а також використанням сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, вивченням закономірностей, принципів, моделей, підходів теорії державного управління, наукових напрацювань щодо особливостей та тенденцій розвитку політико-управлінських відносин.

Відповідно до поставленої у дисертації мети, дисертантом досліджено сутність та особливості розвитку політико-управлінських відносин в системі державного управління.

Вибір методів дослідження обумовлений поставленою метою та відповідає вирішуваним завданням, що дозволило автору здійснити аналіз предмету дослідження.

Дисертація базується на достатній джерельній базі. Дисертантом здійснено аналіз 217 літературних джерел, що створює передумови саме для ґрунтовного висвітлення теми дисертаційної роботи.

Структура роботи, підпорядкована реалізації основних завдань дослідження, відзначається достатньою продуманістю та збалансованістю складових частин.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна отриманих автором наукових результатів полягає в тому, що дисертація Шкуропат О.В. містить теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання в галузі державного управління, що полягає в історико-теоретичному аналізі та науковому обґрунтуванні удосконалення антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Найбільш значимими у науковому і практичному сенсі є отримані автором результати дисертаційної роботи, зокрема:

- удосконалення понятійно-категоріального апарату з проблеми дослідження, зокрема конкретизовано визначення понять: «державне управління сферою земельних відносин» як превентивна, цілеспрямована, послідовна, мережева, багатофункціональна діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, що реалізується за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами, сформована на базі завершених управлінських циклів, і спрямована на охорону й захист гарантій усіх видів прав на землю суб'єктів суспільства та держави;

- аналіз історичних аспектів розвитку земельних відносин та визначення ключових тенденцій антикорупційної політики;

- вивчення зарубіжного досвіду антикорупційної політики у сфері земельних відносин та визначення можливості адаптації в Україні елементів цього досвіду.

На окрему увагу заслуговує розроблення методологічного інструментарію оцінки ефективності антикорупційної політики у сфері земельних відносин шляхом формування системи моральних, правових, організаційних, інформаційних, економічних, соціальних, комунікативних, інституційних, фінансових, технічних, технологічних, геополітичних критеріїв. Смысловим ядром даного методологічного інструментарію ефективності антикорупційної політики у сфері земельних відносин є превентивна оцінка екологічних, економічних, соціальних та інших явищ і процесів цілісних земельних відносин, що дозволяє управляти ними на науковій основі. Оцінка здійснюється у часі і просторі. У часі – оцінка минулого, сучасного, майбутнього стану земельних відносин. У просторі – оцінка специфічних властивостей землі (сакральних, територіальних, мережевих, виробничих, часових) з урахуванням глобалізаційних викликів.

У контексті інноваційних методів подолання корупції, важливе значення, на наш погляд, також має представлена автором Концепція антикорупційної політики у сфері земельних відносин, яка полягає у запровадженні превентивної мережевої моделі безкорупційних земельних відносин на основі аксіологічної, мотиваційної та циклічної складової. Аксіологічна складова передбачає підготовку суб'єкта управління, як носія моральних і професійних цінностей. Мотиваційна складова включає розробку та імплементацію мотиваційних механізмів для суб'єктів державного управління сферою земельних відносин, які направлені на ефективну і творчу працю, розширення трудового потенціалу, прагнення до сумлінного, чесного служіння громадянину, суспільству й державі. Зміст циклічної складової розкривається через обов'язковість прийняття політико-правових і державно-управлінських рішень у сфері державної політики й управління за допомогою методологічного інструментарію, замкнутого, завершеного циклу, який функціонує у вигляді мережі та складається з комплексу десяти послідовних, причинно-наслідкових, інтегрованих, взаємозалежних етапів, мікро-циклів.

Таким чином, вважаємо за доцільне підтвердити новизну наукових результатів, що пов'язана, перш за все, з розкриттям сутності та основних напрямів удосконалення антикорупційної діяльності в системі державного управління сферою земельних відносин.

4. Значимість результатів дослідження науки і практики та можливі шляхи їх використання

Практичне значення одержаних результатів для теорії державного управління визначається тим, що наукові здобутки дисертанта, сформульовані в роботі теоретичні положення і висновки доведено до рівня пропозицій щодо використання в науково-дослідній роботі, у правотворчій і правозастосовній діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування при реалізації антикорупційної політики та формуванні безкорупційного середовища у сфері земельних відносин, під час розроблення проектів нормативно-правових актів тощо.

У роботі використано значний масив джерельних матеріалів, наведено дані про апробацію результатів на науково-комунікативних заходах, а також впровадження наукових розробок автора у практичну діяльність органів державного управління, що засвідчено відповідними довідками впровадження.

Пропозиції, сформульовані Шкуропатом О.В. на підставі проведеного в роботі аналізу, можуть бути використані у: роботі органів виконавчої влади – в процесі аналізу ефективності роботи органу державної влади; у правотворчій і правозастосовній роботі – при підготовці проектів законів, державних програм, заходів щодо вдосконалення законодавства у сфері земельних відносин; у науково-дослідній роботі – для подальшого узагальнення, аналізу, обґрунтування та вирішення наукових і практичних проблем державного управління у сфері земельних відносин; під час підготовки навчально-методичних матеріалів, посібників, проведення семінарських і практичних занять з питань протидії корупції в системі державного управління сферою земельних відносин.

5. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертації О.В. Шкуропата висвітлені в 22 публікаціях, з яких шість статей опубліковано у наукових фахових виданнях з державного управління, одну – у зарубіжному науковому періодичному виданні, п'ятнадцять тез – у матеріалах науково-практичних конференцій, а також розділи у двох навчальних посібниках і одному підручнику.

6. Оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації

Дисертація та автореферат написані науковою літературною мовою й оформлені згідно з діючими вимогами МОН України. Стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків, рекомендацій доступний для сприйняття та розуміння.

Робота має завершений характер, теоретичні висновки і практичні рекомендації достатньою мірою розкриті та обґрунтовані у текстовій частині

дисертації. Зміст автореферату достатньо повно відповідає основним положенням дисертації.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Визнаючи високий науковий рівень дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання.

1. У висновках до другого розділу, автором на базі мережевого методу на основі даних отриманих від проведеного історичного аналізу законодавчого забезпечення земельних відносин, організаційних засад та ефективності антикорупційної політики в сфері земельних відносин, встановлено, що природою корупції у сфері земельних відносин є відсутність у суб'єктів управління сферою земельних відносин страху перед Богом, людиною і суспільством і законом, а причиною корупції у земельній сфері є недосконале державне управління. У даному вимірі, дисертантом у тексті другого розділу дисертації не представлено яким чином у науковій літературі, представниками науки державного управління, дослідниками корупції визначається природа і причина корупції на основі лінійного методу.

2. У третьому розділі дисертації, пункт 3.2. «Мотивація до побудови безкорупційних земельних відносин в Україні», автором представлено зміст поняття «ціннісно-мотиваційна сфера особистості суб'єкта державного управління сферою земельних відносин», яке визначається, як сформована система рушійних сил (аксіологічна, управлінська компетентність), яка визначає (регулює) діяльність суб'єкта управління у безкорупційному середовищі у процесі служіння (громадянину, суспільству, державі). Дане поняття не включено до наукової новизни дисертаційної роботи, і належним чином не відображено у змісті автореферату дисертації.

3. У третьому розділі дисертації, пункт 3.3. «Формування мережевої моделі безкорупційних земельних відносин у контексті завершених циклів» на рис. 3.1 у розроблену мережеву модель безкорупційних земельних відносин включені шість категорій суб'єктів земельних відносин: представники бізнесу, посадові особи органів місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, державні службовці, депутати, громадяни. З огляду на важливу роль судової системи, у рамках якої виключно суд, здійснюючи правосуддя забезпечує захист гарантованих Конституцією України та законами прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави на засадах верховенства права, автором не приймається до уваги і не включається до переліку суб'єктів земельних відносин суддів, як представників судової гілки державної влади в Україні.

4. У представленій автором мережевій моделі безкорупційних земельних відносин (рис. 3.1) не відображено її загальну мету. Було б доцільним також представити мету кожної із трьох складових (аксіологічна, мотиваційна, циклічна) такої моделі.

5. Запропонована мережева модель безкорупційних земельних відносин не містить інформації, про необхідність і актуальність використання інформаційно-комунікативних технологій для підвищення ефективності діяльності системи органів державного управління сферою земельних відносин і можливого контролю над ним з боку громадянського суспільства. Йдеться насамперед про

свободу доступу до державної інформації, про зміцнення довіри громадян до держави й політики, яку вона проводить як усередині країни так і на міжнародній арені, про забезпечення необхідного рівня суспільного контролю за діяльністю державних органів та організацій.

Висловлені зауваження та виявлені дискусійні положення впливають із складності й багатогранності досліджуваної теми та окреслюють перспективні напрями подальших розробок досліджуваної проблематики. Саме тому вони не суттєво впливають на позитивну оцінку та не знижують загальної наукової цінності дисертаційної роботи, виконаної на достатньому науково-теоретичному рівні.

8. Загальний висновок та оцінка дисертації.

Зазначені недоліки та дискусійні питання не суттєво впливають на загальну оцінку дисертаційної роботи О.В. Шкурюпата ««Антикорупційна політика у сфері земельних відносин: історико-теоретичний аналіз». Подані в дисертації результати дослідження є актуальними, мають теоретичну і практичну цінність, робота виконана на достатньому науковому рівні. Виявлені закономірності, принципи, наукові підходи та методи у сфері державного управління підтверджують, що вихідна методологія правильна, всі поставлені завдання реалізовані, сформульована мета досягнута.

Дисертаційна робота Шкурюпат Олександра Васильовича «Антикорупційна політика у сфері земельних відносин: історико-теоретичний аналіз» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент:

Д. держ. упр., проф.,
декан факультету публічного управління
та адміністрування ХарРІНАДУ
при Президентіві України,
професор кафедри соціальної
і гуманітарної політики



В.Г. Бульба

Підпис Бульби В. Г. засвідчую:
Директор Харківського регіонального інституту
державного управління Національної академії
державного управління при Президентіві України



Л.О. Белова